

Makalenin Türü/ Article Type : Araştırma Makalesi/ Research Article
Geliş Tarihi/ Date Received : 24.09.2022
Kabul Tarihi/ Date Accepted : 11.11.2022
Yayın Tarihi/ Date Published : 31.12.2022
Yayın Sezonu/ Pub. Date Season : Güz/ Autumn

Eğitim-Öğretim Dönemindeki Çocuklara Büyük Taarruzun Resimlerle Aktarılması: Bir Hikaye Kitabı İncelemesi

Mustafa ÖZTÜRK*, Saliye EK**, Özen KOCATÜFENK YILDIZ***, Hasan KUŞÇU****, Derya YÖRÜK*****, & Hakan YILDIZ*****

Anahtar Kelimeler:

Büyük Taarruz,
Çocuk,
Eğitim,
Renk,
Resim

ÖZ

Bu çalışmada eğitim öğretim dönemindeki çocuklara yönelik hazırlanan bir hikaye kitabındaki resimler incelenerek Türkiye tarihinde önemli dönüm noktası niteliğindeki Büyük Taarruz'un nasıl aktarıldığının belirlenmesi amaçlanmıştır. İncelenen hikâye kitabındaki resimler, nitel araştırma yöntemlerinden döküman incelemesi seçilmiştir. Döküman incelemesinde yazılı, sözlü ve diğer materyallere yönelik nesnel ve sistematik inceleme benimsenmiştir. Çalışmada 11 resim, renk ve anlam bakımından iki ayrı grupta incelenmiş, incelemenin güvenilirlik hesaplaması Miles ve Huberman (1994) güvenilirlik formülü ile hesaplanmıştır. Bunlar sırası ile %87.87 ve %84.84 düzeyinde güvenli seviyededir. İncelenen 11 resimde 11 ayrı renk kullanıldığı ve bunlarında farklı dağılımlarda vurgu amaçlı tercih edildiği belirlenmiştir. Çalışmada elde edilen sonuçlar, resim ve renklerin çocuklara farklı düzenlemeler ile sunulabileceği, bu içeriklerin yayın süreçlerinin geliştirilebileceğini ortaya koymaktadır.

Representing The Great Attack to Children in The Education Period with Pictures: A Storybook Analysis

Keywords:

The Great Offensive,
Child,
Education,
Color,
Painting

ABSTRACT

In this study, it is aimed to determine how the Great Offensive, which is an important turning point in the history of Turkey, is conveyed by examining the pictures in a story book prepared for children in the education period. The pictures in the analyzed story book were selected from the qualitative research methods. In document review, an objective and systematic review of written, oral and other materials has been adopted. In the study, 11 pictures were examined in two different groups in terms of color and meaning, and the reliability of the analysis was calculated with the reliability formula of Miles and Huberman (1994). These are at the safe level of 87.87% and 84.84%, respectively. It was determined that 11 different colors were used in the 11 paintings examined and they were preferred for emphasis purposes in different distributions. The results obtained in the study reveal that pictures and colors can be presented to children with different arrangements and that the publishing processes of these contents can be improved.

* İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İş Sağlığı ve Güvenliği Ana Bilim Dalı, İstanbul, oztmust@gmail.com

** İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü, E-posta: saliye-istanbul@hotmail.com

*** İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Gazi Anadolu Lisesi, ozenyildiz0208@gmail.com

**** İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Sultan Reşat Ortaokulu, hsnksc09@hotmail.com

***** İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Halil Atamavcı İlkokulu, deryayoruk1981@gmail.com

***** İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Munis Faik Ozansoy Ortaokulu, hakanyildiz0208@gmail.com

1. GİRİŞ

İnsan var olduğundan günümüze beslenme ve barınma yanı sıra güvenlik gibi temel yaşam gereksinimlerine önem vermiştir. Varlık sürecini belirleyen güvenlik, çoğunlukla çatışma ve devamında savaflara neden olmuştur. Dünya üzerinde birçok toplum ve devlet diğer devletler ile üstünlük mücadeleleri göstermiştir. Üstünlük mücadelelerinde ise tercih edilen yöntemlerden birisi savaş olmuştur. Savaş toplumlarında büyük hasarlar oluşturan olaylardır. Mustafa Kemal Atatürk'ün savaş ile ilgili görüşü ise "insanların ancak ülkesini koruma durumunun zorunlu olarak gerek olduğu durumlarda haklı bir olay olduğu" yönündedir. Bu nedenle de Atatürk, savaşlarda genel anlamda savunma faaliyetlerine oldukça önem vermiştir (Safran ve Aktaş, 2012). Ancak bu durum karşısında farklı grup ve yapılanmalar ile devletler, aynı düşüncede olmayıp savaş mücadelelerine girmiştir. Bunlardan biriside Yunanistan ve Türkiye arasında gerçekleşen Büyük Taarruz'dur.

1.1. Büyük Taarruz

Büyük Taarruz, Dünya üzerinde Ortadoğu ile Avrupa'nın birleştiği konum olan Türkiye'de Ege Bölgesi'nde meydana gelen ve Yunanistan ile Türkiye'nin karşı karşıya geldiği savaştır. İlber Ortaylı, yaptığı tanımlamada Büyük Taarruz'u, "üstün bir kurmay savaşı" olarak ifade etmektedir (Tükelay, 2019).

Birinci Dünya Savaşı ile birlikte hedef kentlerden biri olan İzmir ve bölgesi, gerek İtalya ve gerekse Yunanistan tarafından yakından ilgilenilen kentler arasında yer almıştır. Bu durum bölgede askeri mücadelelerin yaşanmasına neden olmuştur. Yunanistan'ın 1830 yılında Osmanlı'dan bağımsızlığını kazanması sonrasında birçok faaliyeti ile birlikte sınırlarını genişletme faaliyetleri yürütmüştür. Büyük Ülkü olarak tanımlanan Megali İdea düşüncesi ile Yunanistan devleti sınırları dışındaki Rumların da aynı çatı altında toplanmasını belirtmiştir. Yunanistan, Osmanlı karşısında faaliyetlerini diğer ülkeleri de müttefik olarak dâhil ederek sürdürmüştür. Fransa ve İngiltere'den alınan destekler ilerleyen süreçte, Balkan İttifak grubunun (Sırbistan, Yunanistan, Karadağ ve Bulgaristan) oluşturularak Osmanlı'ya karşı saldırıların gerçekleştirilmesi devam eden faaliyetlerden bazılarıdır (Yellice, 2018; Çelebi, 2019).

Birinci Dünya Savaşı sonrasında Ege bölgesinde İzmir ve Afyon'un yer aldığı çeşitli illerin Yunanistan tarafından ele geçirilmesi Megali İdea kapsamındaki politikaların devamı niteliğinde olmuştur. Öyle ki bölgede çeşitli illerde 15 Mayıs 1919'da başlayan Yunan işgali 26 Ağustos 1922 yılına kadar devam etmiştir (Oğuz, 2003).

Mustafa Kemal Atatürk'ün Yunanistan'ın Anadolu topraklarındaki işgalci faaliyetleri karşısında uluslararası alanda yaptığı diplomasi adımlarından sonuç alınamaması, bölgede yaşanan saldırıların devam etmesi ve Ege Bölgesindeki diğer vilayetlerin düşman tarafından ele geçirilmesi Türkleri harekete geçirmiştir. Yunan işgali karşısında 26 Ağustos 1922 sabah saat 05.30'da hücum borusu çalınan Büyük Taarruz başlamıştır (Oğuz, 2003: 150; Korkmaz, 2007; Kreiser, 2018). Büyük Taarruz, işgalci güçler karşısında millî ordu tarafından yok edici darbenin vurulması ve Anadolu'nun kurtarılması adına gerçekleştirilen, harekât hazırlıklarının gizli ve stratejik hamlelerle yürütüldüğü savaş olmuştur. Vatanından kovulmak istenen bir halkın millet olma, bağımsız ve özgür yaşama sürecinde Türk İstiklal Harbi döneminde dönüm noktası olmuştur (Sayılır, 2014). Büyük Taarruz'un, Türk kurmayları, askeri ile askeri faaliyetlerinin ne kadar üstün, dayanıklı ve inatçı olduğunun kanıtı niteliğinde olduğu Ortaylı tarafından belirtilmektedir (Tükelay, 2019). Düşman ordusu ve diğer ülkelerin beklemediği bir anda ve gizlilikle yürütülmüş ve zorlu mücadelelerin sergilenmesi Büyük Taarruz'un başarıya ulaşmasında rol oynamıştır (Sayılır, 2014).

Büyük Taarruz'un başlaması sonrasında 30 Ağustos 1922 tarihinde Türk ordusu galip gelerek Yunan ordusunun işgal ettiği bölgelerden geri çekilmesini sağlamıştır. Geri çekilmeler sonrasında Türk ordusu ilerleyerek Anadolu'yu geri almıştır (Korkmaz, 2007).

Büyük Taarruz, Türklerin galibiyeti ile sonuçlansa da birçok olaya tanıklık etmiştir. İşgal günlerini kaleme alan İtalyan siyasetçi ve gazeteci Ernesto Vassalo (1875-1940) Yunan askeri birliklerinin çeşitli ülkeler (Fransa ve İngiltere) desteği ile İzmir'den başlayan işgal faaliyetleri nedeni ile binlerce Türk vatandaşının kenti terk ettiğini ifade etmiştir. Benzer biçimde Yunan askerlerine teslim olan Türk askerlerin dahi sırtlarından defalarca süngülediği İtalyan Yüzbaşı G. Fauda tarafından ifade edilmektedir (Çelebi, 2019). Oysa Büyük Taarruz sonrasında Türk ordusuna rehin düşen Yunan askerlere karşı tutumlar aynı yönde değildir. Somut örnek ise rehin düşen Yunan komutanlardan Ordu Başkumandan Vekili Genel Trikopis ve General Diyenis adlarındaki ordu kumandanlarıdır. Taarruz sonrası, Uşak'ta bulunan bir evin 3. kat salonunda bulunan Atatürk, bulunduğu oda dışındakilere seslenerek "getiriniz" talimatı vermiş ve haritaların bulunduğu odaya davet etmiştir. İçeriye getirilenler ise esir alınan generaller Trikopis ve Diyenis'tir. Esirlerin odaya girmesi sonrasında Atatürk ayağa kalkarak her iki esirin elini sıkmış ve tozlu elbiseleri ile üzerlerinde 3-4 sıra muhtelif nişanlar bulunan generallere oturacakları yeri göstermiştir. Oysa aynı ortamda yerde oturan Türk askerlerinin dahi var olduğu anlaşılmaktadır (Yusufoğlu, 2011; Volkan ve Itzkowitz, 2020). Bu durumu inceleyen Volkan ve Itzkowitz (2020), "Atatürk'ün Psikanalitik Biyografisi" başlıklı kitabında süreci "Atatürk'ün alçak gönüllülüğü" olarak adlandırmaktadır. Sigara ve kahve ikramları eşliğinde haritalar üzerinden yapılan görüşmeler ve karşılıklı soru-cevaplar sonrasında Atatürk yaverlerine verdiği talimatta esirlerin temizlik ve yıkanma ihtiyaçlarının karşılanması sonrasında istirahat etmeleri adına güvenlik önlemleri alınarak refakat edilmesi talimatını vermiştir (Yusufoğlu, 2011; Volkan ve Itzkowitz, 2020). Benzer biçimde taarruzun bitmesi sonrasında savaş meydanını kontrol etmeye devam ettiği sırada terk edilmiş vaziyette bir Yunanistan bayrağını yerde görmüş ve eliyle bayrağı işaret ederek "Bir milletin istiklal alametidir. Düşman da olsa hürmet etmek lazımdır. Bayrağı oradan kaldırıp topun üzerine koyunuz!" talimatını vermiştir (Yusufoğlu, 2011).

1.2. Eğitim ve Resimler

Yaşamın sürdürülmesinde güvenlik ve savunma gibi temel ihtiyaçlar arasına eğitim gibi birçok kavram da dâhil olmuştur. Geçmişten günümüze gelindiğinde daha iyi yaşam koşulları adına, eğitim almak ve eğitimi olmak önem atfedilen kavramlar arasında olmuştur. Teknoloji ve bilim dünyasındaki sessiz ve hızlı gelişmeler; insanların bu gelişmelere uyumlu hâle gelmesi, bilgi birikimlerinin güncel kalması eğitim ile sağlanır hâle gelmiştir (Bayırlı ve ark., 2019).

Çocuklarda eğitim süreçlerinde sanatsal faaliyetler farklı özellikler taşımaktadır. Özellikle resim, çevresini inceleyen aktif araştırmacı konumundaki eğitim dönemi çocuğunun ilk tanıştığı sanatlardan birisidir (Canel, 2011; Ayaydın, 2011). Çocuklara somut düşünmekte ve gerçek ile düşü birbirinden güçlükle ayırmaktadır. Gördüğü veya düşündüğü kavramların resmini yapması durumunda bunu birkaç çizgi ile ifade edebilir. Gördüğü somut biçimleri soyutlamakla birlikte bu faaliyet yetişkinlerde olduğu üzere belirli bir akıl süzgecinden geçen türde değildir. Diğer bir ifade ile bu soyutlama göz ile düşünme olarak ifade edilebilir (Ayaydın, 2011).

Çocuklara yönelik resimler, çocukların yönlendirilmesi ve düşünce biçimlerinde etkili olabilmektedir. Çocuk resimlerinin tasarlanması yeterli biçimde titizlikle gerçekleştirmediği durumlarda çocuklarda hayal kırıklıkları görülebilmektedir (Ayaydın, 2011). Belirli bir anlamın çocuğa aktarımında tasarım ve dil yanı sıra çizimler büyük rol oynamaktadır. Resimlerin daha fazla kullanıldığı kitaplar, resmin olmadığı kitaplardan daha fazla bilgi sağlamaktadır. Resimler, kavramların açıklığa kavuşturulmasında, çeşitli anlamların ortaya konmasında ve anlatılmak istenilenlerin zenginleştirilmesinde etkilidir. Resimler ile geçmiş dönemlerin hayal edilmesinde katkı sunarken, tarihi olaylar ile kavramların anlamlandırılmasında oldukça önemli rol oynamaktadır. Resimlerin yer aldığı içerikler, tarihsel, kültürel veya anlatılmak istenilen içeriklere yönelik merak ve ilgi uyandırırken, eğitim dönemi çocuklarında keşfedici eğitimi teşvik etmektedir. Bununla birlikte resimlerde kolektif arka plan bilgisi sağlama, şema geliştirme, ayırt etme, merak duygusunun

geliştirilmesi, keşif yapabilme, çıkarsama yapma, bağlantı kurma, önerme ve destekleme gibi birçok anlamda çoklu öğrenme etkisi göstermektedir (Roser ve ark., 2011; Batchelor, 2017). Renkler sürece dâhil olduğunda resimler daha farklı anlamlar taşıyabilmektedir.

1.3. Renkler ve Anlamı

Dünya yapısı itibari ile birçok rengi bir arada bulundurmaktadır. Renkler insanların günlük yaşamlarında yiyecek, içecek ve giyeceklerine kadar tüm alanlarda yer almaktadır. Öyle ki eski çağlarda dahi renklerle tedavinin (kromoterapi) uygulandığı bilinmektedir (Dokumacı, 2020). Renkler, bireylerde dikkat-uyarma, davranış, memnuniyet ve bilişsel öğrenme üzerine etki yapabilmektedir (Webster ve Kay, 2012; Chang ve Xu, 2019; Alves ve ark., 2022; Hosseini ve Ghabanchi, 2022).

Dünya ve insanın yer aldığı her ortamda rengin bulunması şüphesiz insanlar tarafından ortaya konulan resimlerde de yer almıştır. Resimler, siyah-beyaz dahi olsa çeşitli renkleri içermekle birlikte her rengin yansıttığı anlam ve duygular da farklılık gösterebilmektedir (Dokumacı, 2020; Papazian, 2021). Renklerin farklı alanlarda (kültür, din, vd.) çeşitli anlamları bulunsa da genel olarak renklerin kullanıldığı ortamlar ve anlamları incelendiğinde:

- Kırmızı renk, neşe, güç ve mutluluğa karşılık gelmektedir (Dilci, 2017). Kullanıldığı ortamlarda canlı ve dinamik etkiler oluşturmaktadır. Negatif anlamda aşırı öfkelenme, korku, kontrolsüz tutkuyu ön plana çıkarırken kan basıncını artırabilmektedir. Örnek vermek gerekirse kırmızı rengi sevenlerde yaşam enerjisi yüksek olabildiği gibi aniden sinirlenme ve heyecanlanmalar da görülebilmektedir (Dokumacı, 2020). Kırmızı, tahrik eden, ateşli, tutkulu ve baştan çıkarıcı özellikleri yanı sıra dikkate çekilmek istenilen konu veya yasak kavramının belirtilmesinde kullanılabilir. Çekiciliği ve etkileyciliği bakımından birçok üründe ambalajların renginin kırmızı olarak seçildiği bilinmektedir (Ünal, 2020).
- Sarı, renk skalası incelendiğinde titreşimi en yüksek olan renktir. Mevki, zenginlik ve kutsal anlamlar içermektedir. Bununla birlikte ölümsüzlük ya da sonsuzluğu tanımlama amacı ile de çeşitli dönemlerde kullanılmıştır (Ünal, 2020). Sarı renk öğrencilerde bazı durumlarda yorgunluk algısına neden olabilmektedir (Aktekin ve ark., 2011).
- Mavi renk, dinginlik yanı sıra huzuru simgelemektedir. Deniz, sular ve gökyüzünü sembolize etmektedir. İç mekânlarda rahatlatıcı ve sakinlik teması amacı ile kullanılabilir. Duruluğu simgeleyen mavi renk, Çinlilerde ölümsüz olma ve cenneti, İbraniler’de kutsallığı, Hristiyanlık inancında umudu, İran, Arabistan, Hindistan, Mısır ve Anadolu gibi bölgelerde kötülükleri uzaklaştırdığı inancı bulunmaktadır. Ancak mekânların koyu tonda mavi renklere sahip olması huzur ve sakinlikten ziyade soğuk ve donuk etki oluşturabilmektedir (Ünal, 2020).
- Yeşil, doğada bulunan renklerden birisidir. Yeşil rengin, sarı ile mavi rengin karışımından oluşması her iki rengin de etkilerine sahip olmasına neden olmaktadır. Yeşil, doğal ve sağlıklı gıda ürünlerinin vurgulanması amacı ile kullanılabilir gibi güvenin simgesidir. Sarı rengin canlılığı ve mavi rengin huzurunu bünyesinde barındırmaktadır. Şans getirdiği düşünülen yeşil önceki dönemlerde kalkan ve kılıçlarda zümrütler ile belirtilmiş, dini inanışlarda özel anlamlar yüklenmiştir. Hristiyanlıkta “baba, oğul ve kutsal ruhu” İslam Dini’nde kutsal renk olarak kabul edilmiştir.
- Turuncu renk, sarı ve kırmızı renklerin karışımından oluşmakla birlikte genel olarak umut, gençlik, dinamizm ile ilişkilendirilmekte, cesur ve dikkat çekici özelliktedir. Dışa dönük olmayı ve güveni temsil ederken güç, telaş, dayanıklılık, bilgelik ve memnuniyeti temsil etmektedir (Dokumacı, 2020). Kendisini oluşturan sarı ve kırmızı renklerin de etkisini taşımaktadır.

- Mor renk, gurur, soyluluk, itibar, ihtişam, aceleci davranma, odaklanmada zorluk, zenginlik, duygusallık yanı sıra kasvet duygusu oluşturabilen ve nevrotik duyguları tetikleyici etkileri ile bilinçaltında olumsuz yönde etkiler gösteren özelliktedir.
- Beyaz renk saflığı, temizliği, hijyen ve teslimiyet gibi kavramları, siyah renk diğer renklere oranla baskın, gizemli ve gizli olanı simgeleyen, asil, ölüm ve yas tutma anlamlarında değerlendirilmektedir (Aktekin ve ark., 2011; Ünal, 2020; Dokumacı, 2020). Siyah önceki yüz yıla kadar renk olarak dahi kabul edilmezken, kötücül, olumsuz ve cehennem rengi olarak nitelendirilmesi söz konusudur (Pastoureaux, 2016).

Yukarıda ifade edilen renkler yanı sıra gri renk, tarafsızlığı tanımlarken en muhafazakâr renk olarak belirtilmektedir (Karataş, 2003; Özdemir, 2005). Karamsar durumları yansıtmada tercih edilebilen gri, üzüntüyü, güvenilirliği ve gizliliği simgelemektedir (Karataş, 2003). Siyah ve beyaz renklerin birleşimi ile oluşan gri, her ikin özelliklerini barındırmaktadır. Gri, rahatlığı, temkinliliği yansıtırken resimde kullanılan diğer renklerin daha iyi belirlenmesi, ağırbaşlılığı ve olgun yaşam biçimlerini sembolize etmektedir (Koca ve Ko, 2008).

Kitaplar, içerdiği resimler ile illüstrasyon, tasarım ve kelime bakımından birden fazla moda sahip olup anlam bakımından zengindir. Çizim ve tasarımın göz ardı edildiği kitaplara göre resimlerin yer aldığı kitaplar, kapsayıcı özellikleri nedeni ile ayrıcalıklı olmaktadır (Batchelor, 2017; Larragueta ve Cevallos-Viro, 2018). Tarihi ve kültürel özellikleri merkeze alan resimli kitapları okuyan öğrenciler, sadece yazınsal ifadelerden değil tasvir edilen resimlerden de içerikleri öğrenme fırsatına sahip olmaktadır. Bununla birlikte resimler, içerdiği renkler ile zengin içerikler sunabileceği gibi okuyucuların çıkarımlar yapmasına, yorumlamasına ve birden çok şey üretmesine izin verdiğinden daha yüksek düzeyde düşünme duygusunu geliştirmektedir (Batchelor, 2017).

Bu çalışmada eğitim öğretim dönemindeki çocuklara yönelik hazırlanan hikâye kitabındaki resimler incelenerek Türkiye tarihinde önemli dönüm noktası niteliğindeki Büyük Taarruz'un nasıl aktarıldığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda hikâye kitabı içerisinde yer alan;

1. Resimlerde hangi renkler kullanılmış ve hangi renkler vurgulanmıştır?
2. Resimlerde vurgulanan renkler anlam bakımından neyi ifade etmektedir?
3. Resimler genel olarak Büyük Taarruz'u nasıl aktarmıştır?

sorularına cevap aranmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma, eğitim öğretim döneminde bulunan çocuklara yönelik hazırlanan hikâye kitabında yer alan resimler ile Büyük Taarruz Zaferi'nin nasıl aktarıldığının belirlenmesi amacı ile nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi seçilmiştir. Doküman incelemesinde yazılı, sözlü ve diğer materyallere yönelik nesnel ve sistematik incelemesi benimsenmiştir. Doküman incelemesi, sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılabilmeyle birlikte tarihsel dokümanların, gazete, kitap ve kitap bölümü gibi yayınların içeriklerine yönelik incelendiği, yinelenen teknikler içermektedir. Doküman incelemesi ile elde edilen verilerin açıklanarak ilişkilere ulaşılması amaçlanmaktadır (Yukay ve ark., 2015).

2.2. Verilerin Toplanması ve İncelenmesi

Türkçe alanyazında Büyük Taarruz ile ilgili yayınlar bulunmaktadır (Bektaş, 2019; Tuncel, 2020; Demirdurak, 2022). Yayınların birçoğu yetişkinlere yönelik olup çizimi yapılmış renkli resim bakımından kısıtlıdır. Çalışma konusu kapsamında yetişkinlerden farklı olarak öncelikle çocuklara hitap eden ve metinlerden ziyade çizilmiş renkli resimlere daha fazla yer veren hikâye kitaplarının incelenmesi gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle;

- Tamamen Büyük Taarruz'u aktaran,
- Büyük Taarruz'dan farklı olarak her hangi bir konu doğrultusunda oluşturulmuş hikâye kitabı içerisinde bulunmayan,
- Öncelikli olarak çocuklara hitap eden,
- Gerçek resimler yerine çizilmiş resimler içeren,
- Siyah beyaz resimler yerine renkli resimlere sahip,

hikâye kitabı araştırması yapılmıştır. Araştırma sonrasında çocuklara yönelik kültürel yayınlar arasında ve Mehmet Hengirmen tarafından 2014 yılında yayınlanan "30 Ağustos En Büyük Zafer" adlı hikâye kitabı belirlenmiştir. Çalışma verileri, hikâye kitabı içeriğinde yer alan resimlerden elde edilmiştir. Hikâye kitabı, 16 sayfadan oluşurken, okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim dönemi (5-14 yaş) çocuklarına yönelik olduğu anlaşılmaktadır (Resmi Gazete, 2001; Hengirmen, 2014).

Çalışma verileri, hikâye kitabının 3. ve 15. sayfalar arasında bulunan toplam 11 ayrı resimden oluşmaktadır. Veri analizlerinde güvenilirliğin sağlanması adına resimler altı araştırmacı tarafından analiz edilmiştir. Birinci araştırmacı sürecin tamamını yürütmekle birlikte araştırmacılarca yazılan notların bilgisayar ortamına aktarılmasını sağlamış, içeriklerin dergi formatına dönüştürülmesini sağlamış, ikinci, dördüncü ve beşinci araştırmacı resimlerin tespiti ve hikâye kitapları incelemesi yapmış, üçüncü ve altıncı araştırmacı yabancı alan yazında yer alan araştırmaları incelemiştir. Tüm yazarlar hikâye kitabında yer alan resimleri öncelikle ayrı ayrı incelemiştir. İnceleme işlemleri sonrasında araştırmacılar bir araya gelerek resimlere yönelik inceleme sonuçlarını karşılaştırmıştır.

2.3. Geçerlilik ve Güvenilirlik

Çalışma kapsamında incelenen resimlerin analizi gerçekleştirilmesi sonrasında araştırmacıların yorumunun belirli güvenliğe sahip olması gerekmektedir. Nitel yöntemin benimsendiği araştırmalarda birden fazla araştırmacı ile verilerin analiz edilme sürecinde araştırmacılar arası yorumlamalar belirleyici olmaktadır. Bu sebeple araştırmacıların yorumunun güvenilir olması adına literatürde matematiksel formüller geliştirilmiştir. Bu formüllerden birisi de Miles ve Huberman (1994) tarafından geliştirilen güvenilirlik formülüdür. Bu formül:

$$\text{Güvenilirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}} \times 100$$

olarak belirtilmektedir. Araştırmacılar arasında yorumların uyum düzeyi güvenilirlik formülüne göre hesaplanmakta ve işlem sonucu % 70 ve üzeri olması durumunda yeterli seviyede güvenilirliğin sağlandığı kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Formül ile kapsamda, araştırma analizi (resimlerin yorumlanması) sürecinde araştırmacılar arasındaki görüş ayrılığı ve görüş birliği sayıları tespit edilerek güvenilirlik formülü ile hesaplanmıştır. Bu araştırmada görüşler iki ayrı grupta toplanmıştır. Bunlardan ilki 11 resimde kullanılan ve vurgulanan renklere ikincisi ise resimde anlatılmak istenilenlere yöneliktir. İlk grupta altı araştırmacı tarafından toplam 11 resim incelenmiş ve fikir birliği ile fikir ayrılıkları doğrultusunda güvenilirlik sonuçları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 1. Resimlerde Renk İncelemesi Güvenilirlik Sonucu

Uyum	Resim Numarası											Toplam	Güvenilirlik
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
Fikir Birliği	5	6	5	5	6	4	6	5	6	4	6	58	
Fikir Ayrılığı	1	0	1	1	0	2	0	1	0	2	0	8	% 87,87
	Toplam											66	

Tablo 1’de resimlerin renklerine yönelik kullanılan ve vurgulanan (ön plana çıkarılan) renklere yönelik incelemelere ait fikir birlikleri ve fikir ayrılıkları belirtilmektedir. Buna göre güvenilirlik formülü ile yapılan hesaplama sonrasında analiz % 87.87 düzeyinde güven (uyum) ile gerçekleştirilmiştir. Resimlerin ortaya koydukları anlamlara yönelik inceleme güvenilirliği ise tablo 2’de belirtilmiştir.

Tablo 2. Resimlerde Anlam İncelemesi Güvenilirlik Sonucu

Uyum	Resim Numarası											Toplam	Güvenilirlik
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
Fikir Birliği	6	5	6	4	5	6	6	4	5	5	4	56	
Fikir Ayrılığı	0	1	0	2	1	0	0	2	1	1	2	10	% 84,84
	Toplam											66	

Tablo 2’de görüldüğü üzere resimlerin ortaya koyduğu anlam bakımından yapılan analiz güvenilirliği %84.84 düzeyindedir. Tablo 1 ve Tablo 2’de araştırmanın her iki analiz sonucu (renk ve anlam) göz önünde bulundurulduğunda güvenirliliğin ortalama %86,35 düzeyinde olduğu görülmektedir.

3. BULGULAR

Bu çalışmada Büyük Taarruz’a yönelik kaleme alınan, okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretime çocuklara hitap eden hikaye kitabı içeriğinde yer alan resimlerin, renk ve ortaya koyduğu anlam incelenmiştir. Bu kapsamda araştırmacılar tarafından incelenen resimlere yönelik bulgular aşağıda yer almaktadır.

3.1. Resimlerde Hangi Renklerin Kullanıldığı ve Hangi Renklerin Vurgulandığına İlişkin Bulgular

Araştırmada ilgili hikâye kitabında yer alan 11 resim incelendiğinde resimlerde kullanılan renklerle ilgili dağılımları Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Çalışmada İncelenen Resimlere Ait Kullanılan Renk Dağılımları

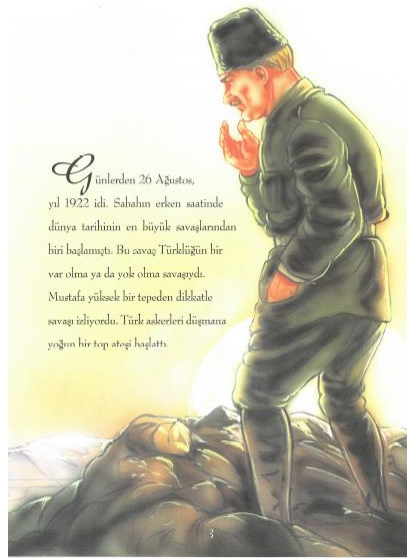
Renk	Kullanılan Renkler		Renk	Vurgulanan Renkler	
	f	%		f	%
Sarı	6	54.5	Sarı	2	18.2
Turuncu	9	81.8	Turuncu	6	54.5
Yeşil	11	100	Yeşil	11	100
Gri	11	100	Gri	10	90.9
Kırmızı	3	27.3	Kırmızı	2	18.2
Mavi	3	27.3	Mavi	2	18.2
Mor	2	18.2	Mor	1	9.09
Pembe	3	27.3	Pembe	1	9.09
Kahverengi	10	90.9	Kahverengi	7	63.6
Beyaz	7	63.6	Beyaz	2	18.2
Siyah	8	72.7	Siyah	2	18.2

f: İncelenen 11 Resim İçerisinde Bulunduğu Resim Sayısı

Tablo 3’de görüldüğü üzere incelenen 11 resimde 11 ayrı renk (farklı resimlerde) kullanılmış ve bunlardan en fazla yeşil ve gri renklerin tüm resimlerde (%100) bunu kahverenginin (%90,9) takip ettiği en az ise mor rengin (% 18,2) kullanıldığı görülmektedir. Kullanılan renkler yanı sıra resimlerde belirgin biçimde vurgulanan renklerde bulunmaktadır. Bunlardan en fazla yeşil rengin (%100), akabinde gri rengin (%90,9) vurgulandığı en az ise pembe ve mor renklerin (%9,09) vurgulandığı görülmektedir.

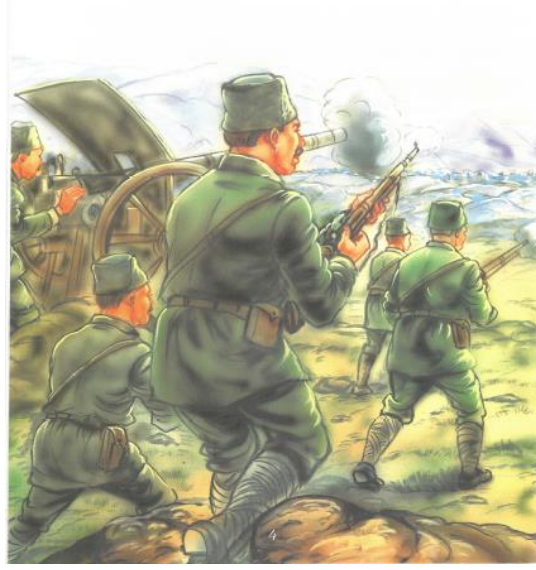
3.2. Resimlerde Vurgulanan Renklerin Anlam Bakımından İncelenmesine Yönelik Bulgular

Çalışmada incelenen resimlerde renklerin incelenmesinde, renklere yönelik alanyazında yer alan ve karşılık geldiği belirtilen anlamlar dikkate alınmıştır. İncelenen 11 resim göz önünde bulundurulduğunda dokuz tanesinin (% 81,8) askeri görsel (üniformalar, asker, silah vb.) içerdiği iki tanesinin ise askeri görsel içermediği belirlenmiştir. İncelenen resimler ve vurgulanan renklere ait bulgular aşağıdaki gibidir.

Resim 1. Kayalıklardaki Atatürk Resmi

Resim 1’de görüldüğü üzere resmin sağına yerleştirilmiş olan Atatürk, ayakta durmaktadır ve üniforması yeşilin koyu tonları ve kahverenginin tonlarıyla ifade edilmiştir. Kahverengi, güveni, toprağı temsil etmektedir. Kahverengi ve tonlarının dikkat çekme amacı ile kullanıldığı anlaşılmaktadır. Kahverengiye ayrıca yeşil renk eşlik etmektedir. Yeşil, denge, huzur, uyum kavramlarını ifade ederken yeşili oluşturan iki renk olan mavinin dinginliğini ve sarının zihinselliğini taşımaktadır. Zeminde yer alan kayalıklar arasında gri tonlarda ama koyu, siyaha yakın gri tonlarını gözlemlenmiştir. Grinin diplomasiyi, siyaha yakın olmasının asaleti ve gücü temsil ettiği anlaşılmaktadır. Atatürk’e göre sağ kısımdaki fonda doğmakta olan güneş gözlemlenmektedir. Güneş beyaz uç sarıyla vurgulanmıştır. Beyaz, istikrarı; sarı ise toplumsallığı ifade etmektedir.

Resim 2. Hücum Resmi

Resim 2'ye bakıldığında resmin tamamı, özellikle sol tarafta yoğunlukta bulunan hareket halindeki askerlerle kaplıdır. Zemin sarı ve tonları yani bir arada yaşamayı, toplumsallığı ve uyumu ifade eden askerlerin üzerindeki renkler yeşil ve tonlarıdır. Yeşil, dengeyi, güveni, doğanın, hayatın gücünü, zihinsel berraklığı, netliği ifade etmektedir. İfade edilen resimde, askerlerin ne kadar kararlı olduğunu da gözlemlenebilmektedir. Resmin sağ tarafında gri ve tonlarını görülmektedir. Diğer bir ifade ile resim sıcaktan orta tonlara doğru griyle ifade edilmiştir. Gri, siyah ve beyaz iki zıt tonun ortasındadır. Gözün en rahat ayırabildiği bir tondur. Hareketsizliği, yavaşlığı da ifade etmektedir. Yukarıdaki resim sıcaktan soğuğa doğru ifade edilmiştir. Askerlerin kararlılığıyla karşı cephedeki düşmanın yavaşlığını ifade etmektedir.

Resim 3. Hücum Emri Resmi

Resim 3'te Atatürk tarafından "Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz'dir ileri" sözünün resmedildiği kitabın yazarı tarafından ifade edilmektedir (Hengirmen, 2014: 3). Resmimde sol tarafı kaplayan ve Atatürk'ün üzerinde bulunan askeri kıyafetlerin vurgulandığı yeşilin açık ve koyu tonları görülmektedir. Kıyafetlerdeki koyu tonları ve figürün formu net bir şekilde ifade edilmiş, kıvrımlar koyu fonlarda ve belirgindir. Kıyafetlerde bulunan yeşil, güven, canlılık, hız anlamına gelmektedir. Atatürk burada askerlere sağ elini kaldırarak emir vermektedir. Kaldırdığı sağ elinin altındaki

binlerce asker, düşmanın üstüne arkasına bakmadan ilerlemektedir. Askerler, arkalarında olan Atatürk ve geride bıraktıkları karşısında güven ve uyum içinde, başarmak için ilerleyiş sürmektedir. Askerlerin üzerinde yine yeşil ama kahverengiye çalan bir ton mevcuttur. Bu görselleştirme hızı ve güveni ifade etmektedir. Arkadaki dağlar mavi ve gri tonlarda ifade edilmiştir. Mavi dinginliği simgelerken gri renk diploması demektir. Resimde ayrıca Atatürk'ün yüzü ve eli somut biçimde turuncu renk ile vurgulanmaktadır. Turuncu renk, dinamizm, umut, cesurluk ve gücü temsil etmektedir.

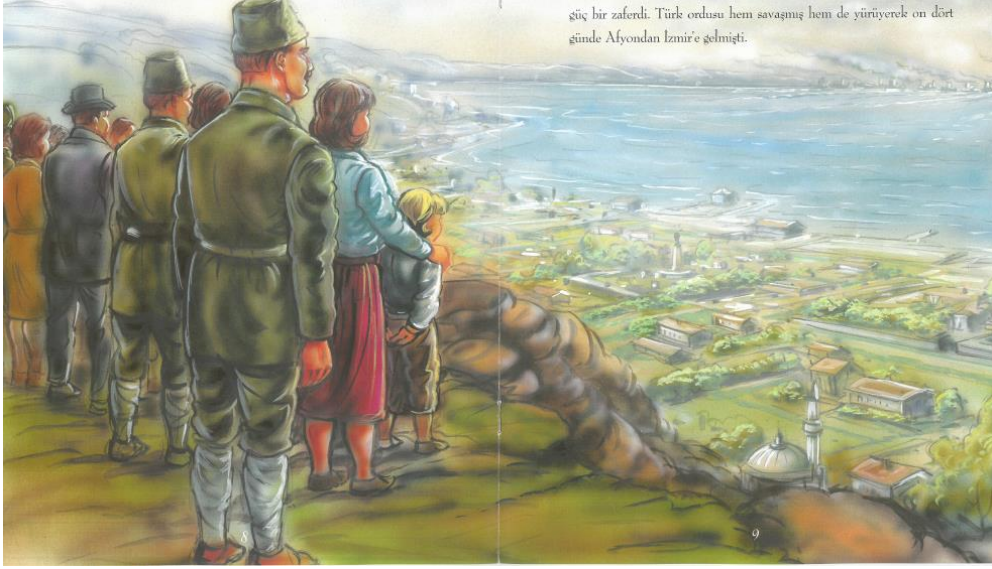
Resim 4. Farklı Birlikler Yürüyüş Resmi

Resim 4 incelendiğinde sağ tarafında bulunan Türk askerleri ve önlerinde yer alan farklı renkte ve biçimsel özelliklerdeki üniformada bir asker yer almaktadır. Arka kısımda yürüten Türk askerini üniformalarından ve şapkalarından ayırt etmek mümkündür. Türk askeri, yeşilin kahverengiye yakın olan tonları ile resmedilirken bu tonlar keskin ve net bir şekilde ifade edilmiştir. Kullanılan renkler hayatın gücünü, başarıyı ifade etmektedir. Askerlerin önünde yer alan figürün Türk askeri olmadığını, üzerindeki yeşilin çif tonlarından, üniforma biçim farkından, önde olması ve boynunun eğik olmasından ayırt edilebilmektedir. Bu figürün üzerindeki renk uyumu, teslimiyeti ifade etmektedir. Zemin sarı ve kahve tonlarında olup sarı, toplumsallığı ve bir arada yaşamayı temsil etmektedir. Kahverengi ise güven duygusunu çağrıştırmaktadır. Resmin sol orta fonunda gri tonlarla dumanlar çıkan gösterimle ifade edilmiş bir savaş alanı mevcuttur. Gri, diploması anlamına gelmekle birlikte var olan savaşın önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Resim 5. Farklı Birlikler Toplantı Resmi

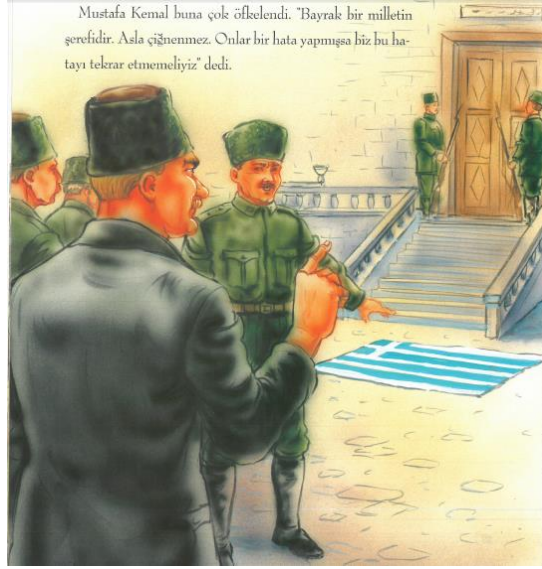
Resim 5'te savaş bitimi sonrasında esir alınan Yunan komutanlar ile Atatürk ve kurmaylarının görüşmesi resmedilmektedir. Resimde yer alan masa ve çevresinde bulunan Atatürk ile farklı üniforma tür ve renklerine sahip askerlerin var olduğu görülmektedir. Resimde yeşil renkli üniformalı Türk askerleriyle birlikte farklı üniformadaki askerleri de ayırt edebilmektedir. Ortadaki masa beyazın koyu renkleri ve gri tonlarla ifade edilmiştir. Beyaz renk temizliği ve teslimiyeti temsil etmektedir. Gri diplomasi olarak çözümlenirken, ciddiyeti de temsil etmektedir. Sağ tarafta Atatürk ve askerlerin ifade edildiği ve Atatürk'ün masada konuşma yaptığı gözlemlenmektedir. Yani söz sahibi olan Türk tarafı ve Atatürk'tür. Bununla birlikte Atatürk'ün turuncu renk ile vücut hatlarının belirgin halde simgelenmesi gücün simgesi niteliğindedir. Resim savaşın kazanılması sonrasında Yunan askerlerinin rehin alındığı süreci yansıtmaktadır. Atatürk ve Türk askerlerinin üzerinde kahverengiye yakın yeşilin tonları mevcuttur. Bu tür gösterimler güven duygusunu ifade etmektedir. Resmin solunda yer alan açık yeşil tonlarındaki askerlerin kıyafetlerinden uyumu, uyumlu olmayı ve Atatürk'ün söylediklerini kabul etmeye hazır olduklarını gözlemlenmektedir. Resmin alt ortasında sırtı dönük oturan askerlerin bulunduğu sandalyedeki kırmızı tonlar ise savaşı, hareketi, gücü, direnişi ve kazanılan zaferi ifade etmektedir.

Resim 6. Farklı Birlikler Toplantı Resmi

Resim 6, incelenen kitabın orta kısmında bulunan ve iki sayfaya sığdırılmış hâlde sunulmaktadır. Resmin sol tarafında askerlerle birlikte sivil halkın da olduğu görülmekte ve hepsi dik bir şekilde ayakta ileriye doğru bakmaktadır. Askerlerin üzerinde yeşilin kahverengiye çalan tonları görülmektedir. Yeşil, huzuru, güveni ifade etmektedir. Yani halk askere güvenerek büyük bir başarıya şahit olmaktadır. Bulunan askerler dışındaki diğer figürlerde kadının elbisesinde yer alan mavi renk, huzuru, sakinliği kırmızı renk ise hareketi, cesareti, direnişi simgelemektedir. Ön kısımda bulunan küçük kız çocuğunda görülen sarı ve tonları, özlemi, bir arada yaşamayı, toplumsallığı ifade etmektedir. Gri tonlarda ifade edilmiş yine halktan bir figür yer almaktadır. Gri diplomasiyi ve ciddiyeti ifade etmektedir. Resimde yer alan tüm figürlerin formları belirgindir. Bu yönü ile halk ve asker arasındaki birlikteliğin vurgulandığı anlaşılmaktadır. Zeminde savaş esnasında akan kanlar (kırmızı tonları) yerine yeşil renk kullanılmıştır. Yeşil renk kullanımı ile huzur, denge ve güven algıları ortaya konulmaktadır.

Resmin sağ tarafından deniz ve yerleşim yeri görülmektedir. Deniz mavi ve grinin tonlarıyla ifade edilmiştir. Mavi, huzur vermekle birlikte sakinleştirici özelliكتedir. Yerleşim yerlerinde tonlanan gri, hareketsizliği ve ciddiyeti temsil etmektedir. Yerleşim yerinde yoğunlukla yeşil ve tonları kullanılmıştır. Yeşil renk yaşam, başarı ve yaratıcılığın simgesidir. Resimde sivil binaların yanında hemen sağ alt köşede camii ve minaresi mevcuttur. Camii beyazla ifade edilmiştir. Beyaz renk, istikrar ve temizliği ifade etmektedir. Yurdun düşmanlardan arındığı ifade edilmektedir. Zeminde yeşilin tonları mevcutken "artık huzurlu, dengeli ve güvendedyiz" manası vermektedir.

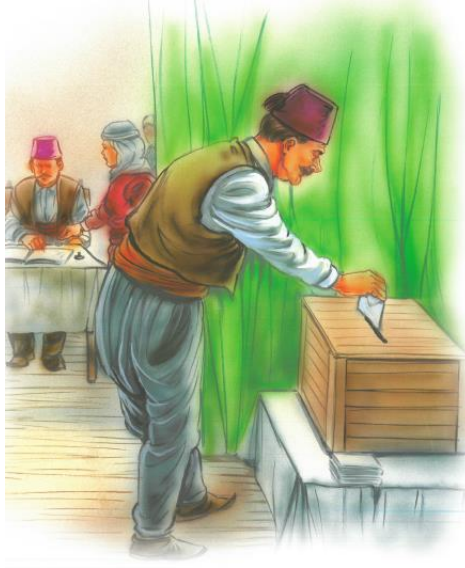
Resim 7. Savaş Sonrası Kontroller

Resim 7'de savaş sonrası Atatürk'ün kontroller yaptığı sırada savaş alanında yerde gördüğü Yunan bayrağına yönelik talimatları resmedilmiştir. Atatürk sol tarafta yer almaktadır. Sağ elini kaldırarak askerlere ciddi bir konuda söylem halindedir. Üzerindeki kıyafetlerin renkleri siyah ve gri tonlarda ifade edilmiştir. Siyah, asaleti, gücü, tutkuyu ifade ederken gri ise diplomasiyi ve ciddiyeti temsil etmektedir. Önceki resimlerde olduğu üzere Atatürk'ün vücut hatları belirgin biçimde turuncu renk ile vurgulanmaktadır. Diğer askerlerin vücut hatlarında da turuncu renk kullanılmakla birlikte benzer biçimde vurgulanmadığı görülmektedir. Turuncu renk bu karede güç, dinamizm ve cesaret niteliğindedir. Askerler ise yeşil tonlardaki üniformalarla ifade edilmiştir. Yeşil, güveni ve uyumu ifade etmektedir. Sağ tarafta bulunan askerlerin ayakta beklediği binanın merdivenleri gri tonlardadır. Bu görsel ile ciddi bir yere gidildiğini ve diplomatik bir alana girileceğini ifade edilmektedir. Binanın kapısı kahverengiyle ifade edilmiştir. Kahverengi düzeni, sadeliği ifade etmektedir. Merdivenlerin ön kısmında ve yerde Yunan bayrağı serilidir. Atatürk'ün bu konudaki hassasiyetini ifade eden figürde bu somut biçimde görülmektedir. Ayrıca bu resimde yer alan mavi renk, vurgudan ziyade bayrağın ayrımını, Yunanistan'a ait olduğunu belirtme amacı ile kullanıldığı anlaşılmaktadır.

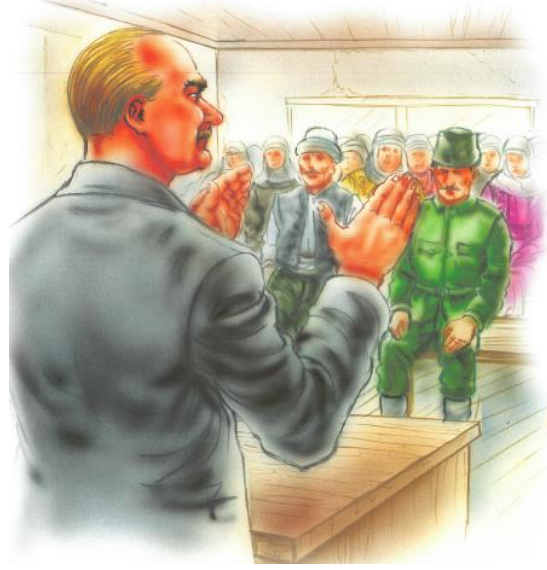
Resim 8. Saraydan Bir Kare

Resim 8’de bulunan sağ taraftaki figürde ilk olarak mor kıyafet ve gri tonlarda üst kısmı yeşil sarık dikkati çekmektedir. Mor, bilinçaltımızdaki korkuyu açığa çıkarmamıza neden olan bir renk olup sarığın da gri tonlarda simgelenmesi ve yüzün baskın turuncu renkte gösterimi ciddiyeti temsil etmektedir. Sarığın tepesinde az miktarda yeşil bir tümsek alan vardır. Yeşil, güveni temsil eder. Bu figürün karşısında ayakta dik ama omuzları aşağıya bakan figür yer almakta ve elleri bağlı bir şekilde figürün tam karşısında durmaktadır. Bağlılık edası ile simgelenen bu figürün kıyafeti yeşildir. Yeşil güveni ve uyumu nitelendirmektedir. Yeşil kıyafetinin altında gri tonlarında bir üst de mevcuttur. Bu kişinin karşısındaki kişiye diplomatik alanda sorumlu olduğu ya da ciddi bir kişi olduğunu yorumlanmaktadır. Bu figürün arasında (resmin en arka kısmında) kahverengi tonlarında bir figür daha yer almaktadır. Kahverengi sessizliği de ifade eder. Arka mekan gri ve tonlarıyla ifade edilmiştir. Bulunan yerin diplomatik bir alan olduğunu çözümleyebiliriz.

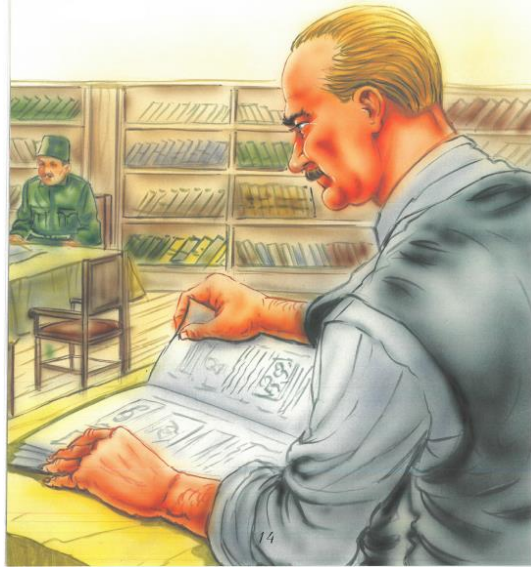
Resim 9. Oy Kullanım Anından Bir Kare

Resim 9’da yer alan tek başına sağ tarafta kalan figür turuncu ve kahverengi tonlarıyla ifade edilmiştir. Kahverengi, güven, sessizlik anlamlarına gelir. Turuncu ise güç anlamını nitelendirmektedir. Gri tonlarda pantolon mevcuttur. Gri, ciddiyet ve diplomasi demektir. Figürün sağında yer alan masa gri tonlarda yani ciddiyet ve diplomatik bir eylemin var olduğunu; kahverengi sandığın güven duygusunu; beyaz zarfın istikrar ve devamlılığı ifade ettiğini söyleyebiliriz. Figürün arkasında yer alan yeşil fon, huzuru, güveni, rahatlığı ifade etmektedir. Resimde sol arka tarafta yer alan figürler kahverengi, gri ve kırmızı renklerle ifade edilmiş ve bu renklendirme hareketi, güven duygusunu, rahatlığı ve netliği simgelemektedir. Figürler, dik bir şekilde ve hatları belirgin olarak ifade edilmiştir. Kahverengi zemin ise güveni temsil etmektedir.

Resim 10. Atatürk'ün Millete Seslenişi

Resimde 10'da sol tarafta yer alan Atatürk el ve yüz hatları baskın renk turuncu, kıyafetleri gri, siyahın tonlarıyla net ve belirgin bir formda ifade edilmiştir. Turuncu ile güç ve umut ifade edilirken dikkat çekici özelliği kullanılmıştır. Kıyafetlerde yer verilen gri, ciddiyet ve diplomasi kavramlarını, siyah ise asaleti ve gücü temsil etmektedir. Atatürk'ün önünde duran masa kahverengi olup güven duygusunu ve sadeliği ifade etmektedir. Karşı tarafta üniformalı bir asker yer almakta ve hatları net bir şekilde ifade edilmiştir. Yeşil üniformalı asker huzuru ve dengeyi ifade ederken, askerin yanında gri yelekli bir sivil vatandaş yer almaktadır. Gri, ciddiyettir. Arkada yer alan kadınlar Atatürk karşısında onu dikkatle dinlemektedir. Kadınların kıyafetleri pembe olup, uyumlu olmayı ve rahatlığı simgelemektedir. Sarı renkli giysi ile bir arada yaşamak ve toplumsallık ortaya konmaktadır. Yeşil, huzuru ve dengeyi ifade eder. Burada Atatürk'ün halkla iç içe olduğu gözlemlenmektedir. Gri renkli zemin ile ciddiyet temsil edilmektedir.

Resim 11. Atatürk'ün Kütüphanede Okuma Yapması

Resim 11'de Atatürk, sağ tarafta yer almaktadır ve okuduğu gazete-kitap gözlenmektedir. Önceki resimlerde ağırlıklı olarak yeşil tonlarda elbise ile nitelendirilen Atatürk, bu resimde gri ve tonlarına sahip giysi ile belirgin bir şekilde ifade edilmiştir. El ve yüzü önceki resimlere benzer biçimde turuncu renk ile vurgulanırken umut ve güç simgelenmektedir. Elinde okuduğu gazete de beyaz yerine gridir.

Atatürk'ün elbisesindeki grinin ön planda (daha yakın ölçekte) olması diploması ve ciddiyeti simgelemektedir. Gazetenin altındaki masa sarı renkte olup sarı renk, toplumsallığı, hayata karşı rahat bir tutumu ifade etmektedir. Resim kapalı bir alanda kütüphaneyi ifade etmektedir. Kütüphanedeki kitaplığın rengi kahverengiyle ifade edilmiştir. Kahverengi güven ve sadeliği, sessizliği ifade etmektedir. Kütüphanedeki kitaplar sarı, yeşil ve mavi renklerde. Sarı, özlemi, mavi huzur ve sakinliği, yeşil ise huzuru ve güveni ifade etmektedir. Resmin sol tarafında üniformalı oturan asker figürü yer almaktadır. Askerin üniforması yeşil ve tonlarıyla ifade edilmiştir. Yeşil, uyum, güven ve dengenin karşılığıdır. Askerin oturduğu alandaki masanın rengi sarıdır. Bu renklendirme ile toplumsallık ifade edilmektedir. Resimde boş bir kahverengi sandalye bulunmaktadır. Kahverengi, sadeliği, sessizliği güven duygusunu çağırır. Zeminde kahverenginin ve sarının tonları mevcuttur. Zemindeki bu renklendirmeler ise güven ve toplumsallığı ifade edilmektedir.

4. TARTIŞMA

Çalışma kapsamında hikaye kitabında yer alan 11 resim incelenmiştir. İncelenen resimlerde 11 ayrı renk kullanılmıştır. Bunlar: Sarı, turuncu, yeşil, gri, kırmızı, mavi, mor, pembe, kahverengi, beyaz ve siyah olarak belirlenmiştir. Renklerin hafızayı uyarmada ve arttırmada etkili olabildiği bilinmektedir (Hunhendorf, 2007). Hosseini ve Ghabanchi (2022) 18-29 yaş aralığındaki 20 gönüllünün katılımı ile İran'da gerçekleştirdikleri çalışmada renklerle yabancı dil (İngilizce) öğreniminin nasıl etkilendiği incelemiştir. Araştırmada katılımcıların sarı arka plan, mavi ön plan, yeşil arka plan ve menekşe ön plan ile öğretilen kelimeleri diğer renklere oranla daha iyi öğrendiği belirlenmiştir. Araştırmada mavi renk kelimelerin diğer renklere oranla daha fazla hatırlandığı belirlenmiştir. Spence ve arkadaşları (2006) 120 katılımcı ile gerçekleştirdiği çalışmada renklerin resimlerde kullanımının bireylerde görsel belleği nasıl geliştirdiğini incelemiştir. Yapılan çalışmada, resimlerde kullanılan renklerin görsellerin tanınmasını %5 oranında artırdığı belirlenmiştir.

İncelenen 11 resmin tamamında gri ve yeşil renklerin kullanıldığı belirlenmiştir. Benzer biçimde yeşil (%100.0) ve gri (%90.9) renkleri en fazla vurgulanan renkler olmuştur. Askeri bir faaliyetin resmedildiği düşünüldüğünde yeşil rengin fazlaca kullanılması normal kabul edilmekle birlikte resimlerde yeşil renk askeri faaliyetten farklı olarak huzur, güven ve rahatlığı ifade etme amacı ile (resim 8 ve 9) kullanıldığı düşünülmektedir. Bu yönü ile resimlerde vurgulanan yeşil dengeyi, doğanın ve hayatın gücünü simgelemektedir. Yukay ve arkadaşları (2015) okul öncesi çağda eğitime devam eden 109 öğrencinin katılımı ile gerçekleştirdikleri çalışmada öğrencilerde kötü ve iyi kavramlarına yönelik algıları resim analizi yöntemi ile incelemiştir. İnceleme sonucunda resimlerde en fazla mavi ve yeşil renklerin çocuklarda "iyi" kavramı ile ilgili çağrışımlar oluşturduğu belirlenmiştir.

Yeşil renkten sonra en fazla vurgulanan rengin gri olması ise genel anlamda önemlidir. Gri renk, resimlerde ciddiyet ve ilişkili olarak diplomasıyı ifade eder türdedir (Karataş, 2003; Özdemir, 2005; Koca ve Ko, 2008). Atatürk'ün Büyük Taarruz öncesinde Yunan kesiminin Anadolu'daki işgal faaliyetlerine rağmen diğer ülkeler ile yaptığı çözüm görüşmelerinde diplomasıyı tercih ettiği bilinmektedir (Sarısaman ve Üçüncü, 2016). Bu anlayış Büyük Taarruz sonrası süreçte dahi (Doğu Trakya kurtarılması vb.) Türk tarafınca tercih edilmiştir (Yüceer, 2008). Dolayısı ile incelenen resimlerde vurgulanan gri renklerin bu açıdan tercih edilmesi çelişki arz etmemektedir.

Resimler incelendiğinde, turuncu rengin resimlerin tamamına yakınında (%81.8) kullanıldığı ve yarısında (%54.6) farklı vurgular ortaya koyma amaçlı tercih edildiği görülmüştür. Özellikle Atatürk'ün yer aldığı resimlerde, bulunduğu ortamlar (iç-dış) fark etmeksizin Atatürk'ün el ve yüz hatları somut biçimde turuncu renk ile vurgulanmaktadır. Aynı resimlerde diğer bireylerin el ve yüz hatları ise sarı tonlarında resmedilmektedir. Turuncu rengin dinamizm, güç ve cesaret yanı sıra dikkate çekici özelliklerinin Atatürk'ü ön plana çıkarma amacı ile kullanıldığı anlaşılmaktadır.

İncelenen resimlerde, en az kullanılan rengin mor renk (%18.2) ve en az vurgulanan rengin ise pembe ve mor renkler (%9.09) olduğu belirlenmiştir. Melankolik karaktere sahip ve insanda duygusal olarak olumsuzluğa neden olabilmektedir. Tonunun sıcaklaşması veya soğuklaşması duygularda olumlu ve olumsuz etkiler oluşturabildiği gibi Amerikan psikologlar tarafından gerçekleştirilen deneyde frenleyici özelliğinin de olduğu bildirilmektedir (Sezer, 2020). Dolayısı ile kullanım tonları kritiklik arz ederken bu renk içerikli görseller çocuklarda olumsuz algılanabilecektir. Örneğin Aktekin ve arkadaşlarının (2011) yaptığı çalışmada öğrencilerde mor rengin kasvet duygusu ile ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Resimlerde pembenin kullanıldığı alan, cinsiyet yaklaşımının etkisi ile “kadın” ile birlikte kullanıldığı düşünülebilir (Resim 10). Türk toplumunda pembe ile kadının ilişkilendirildiği, çocuklarda ise pembenin bu tür kullanımı ile anne duygularına çağrışım yapacağı düşünülmektedir (Tutumlu, 2019). Bu rengin kullanıldığı ve kadın teması olan resimleri gözlemleyecek çocuklar, aile ve anne duyguları açısından etkilenebilecektir. Öyle ki Tutumlu (2019) tarafından okul öncesi dönemdeki 116 çocuğun katılımı ile çocuklarda renk kullanımları ile uygulamaları incelenmiştir. İncelemeye göre okul öncesi dönem çocuklarında pembe renk ile anneyi ilişkilendirmekte ve mutluluğu-sevgiyi ifade ettikleri benzer biçimde mavi rengi de babaları ile ilişkilendirerek, sıcaklık, rahatlama ve güven duygularını ifade ettikleri belirlenmiştir. Yukay ve arkadaşları (2015) okul öncesi dönem çocuklarında mavi renkli görsellerin “iyi” kavramıyla ilişkilendirildiği belirlenmiştir. Mavi renk, önceki dönemlerde özellikle Romalılar ve Eski Yunan toplumlarında önemsiz, gözlere kötü görünen renk olsa da günümüzde Avrupa’da da en sevilen renktir (Pastoureau, 2005). Bu çalışmada mavi resimlerin bir kısmında (%27.3) kullanılıp iki tanesinde (%18.2) vurgulanmıştır. Mavi renk (Resim 6) ile pembe rengin (Resim 10) vurgulandığı resimlerin bir bölümünde aile, birlik, rahatlama ve güven duyguları yer almaktadır.

Savaş, tarafların silahlı mücadeleleri yanı sıra en önemli bileşeni olan insan faktörü nedeni ile kanlı mücadeleler olarak seyredebilmektedir. Büyük Taarruz göz önünde bulundurulduğunda benzer durumun varlığı kaçınılmazdır. Ancak incelenen resimlerde hiçbir resimde “kan” ifadesini simgeleyen kırmızı renk kullanılmadığı görülmüştür. Bu tercihin, kitabı okuyabilecek çocuklarda kan teması ile olumsuz etkilerin oluşturulmaması kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Öyle ki Türkiye’de yapılan bir çalışmada ön lisans öğrencilerinin kırmızı renkli yazı ve görseller karşısında öfke ve heyecan duygularının ilişkili olduğu belirlenmiştir (Aktekin ve ark., 2011). Resimlerde tercih edilen kırmızı rengin resimleri inceleyen bireylerde gerilime neden olduğu ifade edilmektedir (Günay, 2008). Dolayısı ile her ne kadar savaş ve ülke savunması sonrası Türk askeri birliklerinin galip gelmesi aktarılsa da kanı simgeleme amacı ile kırmızı rengin kullanılmaması çocuklar adına yerinde tercihtir.

Çalışmada ön plana çıkan bir diğer bulguda siyah renge yöneliktir. Resimlerin yarısından fazlasında (%72.7) siyah renk kullanılırken daha hafif ve geri planda tercih edildiği ve vurgulanan özelliğinin ise daha az sayıda resimde (%18.2) olduğu anlaşılmaktadır. İncelenen resimlerde siyah rengin vurgulandığı karelerde güç, asalet ve tutkuyu simgeleme amaçlı olduğu görülmüştür. Siyah rengin diğer renklere oranla daha koyu renkte olması yanı sıra simgesel anlamda gizemliliği ve asili, ölümü ve yas tutmayı ifade ettiği kabul edilmektedir (Ünal, 2020; Dokumacı, 2020). Tutumlu (2019) tarafından okul öncesi çocuklarının siyah ve koyu renkleri sevmedikleri ve bu tür renklerde korkunun simgelendiğini algıladıkları belirlenmiştir. Siyah genel olarak kötü anlamlar çağrışırsa da (Pastoureau, 2016; Dokumacı, 2020) tarihte ilk renkler arasında yer aldığı, birçok bilimsel çalışmada (Newton’un icatları vb.) ilk tercih edilen renkler arasında olduğu unutulmamalıdır.

Büyük Taarruz, tarihsel anlamda önemli askeri zaferler arasında yer almaktadır. Bu etkinin sürekli biçimde farkında olunması ise gelecek nesil konumundaki günümüz çocuklarına aktarımı ile sağlanabilmektedir. İncelenen resimler genel anlamda Büyük Taarruz’u yaşanan olaylar çerçevesinde ve kurgu yapmaksızın aktarmıştır. Atatürk’ün “Ordular İlk Hedefiniz Akdeniz’dir İleri”

sözünü söyleme sahnesi (Resim 3) ve benzer biçimde yaşanmış diğer olayların (Resim 5 ve 7) resmedildiği görülmüştür. Resimlerin genel olarak güven, birlik, toplumsallık, güç, cesaret ve hareket kabiliyeti bakımından üstünlük (Resim 2) duygularını sunduğu anlaşılmaktadır. Savaşın olumsuz sonuçlarından kan temasının hiçbir resimde işlenmemiş ve çağrışım dahi yapmayan türde olması, askeri faaliyetlerin fiziki güçle birlikte stratejik hamleler ile de kazanılabildiğini sunmaktadır. Ayrıca resimleri inceleyebilecek çocuklarda (özellikle küçük yaşlarda) kan teması ile olumsuz duyguların güdülenmemiş olması da olumlu yaklaşımdır.

Resimlerde ortaya çıkan bir diğer etken de, gölge efektinin kullanılmamış ve vurgulanmamış olmasıdır. Bir kısım resimde (Resim 2, 4, 7 ve 9) kullanıldığı tahmin edilse de oldukça transparan veya anlamlandırılmayan özelliktedir. Gölge, Leonardo da Vinci tarafından ışığın engellenmesi olarak tanımlanırken, resim sanatının doğmasındaki referans nokta şeklinde kabul edilmektedir. Resimlerde üçüncü boyut yanılması veya espas yaratma amacı ile kullanılabildiği gibi görsel zenginlik katmaktadır. Kullanımları ile sanat ürünlerinin etkisi artmaktadır (Ateş, 2020). Kullanım biçimine göre gölgenin bir diğer yönü ise korkutucu duyguları ve yaşamsal problemleri betimleyen türde olmasıdır (Giderer, 2017). Her iki anlam incelendiğinde, Büyük Taarruz'u anlatan resimlerde gölgenin kullanım özelliği belirlenerek, bu resimleri inceleyecek çocuklara görsel anlamda üçüncü boyut yanılması, görsel zenginlik ve etkilerin artırılmasını sağlayacağı düşünülmektedir.

5. SONUÇ

Araştırmada resimlerin, Büyük Taarruz ile ilişkili olduğu ve yaşandığı (kaynaklı olarak) tarih kaynaklarında yer alan olaylar doğrultusunda aktarıldığı belirlenmiştir. Bu yönü ile resimlerin hayali kurgu niteliğinde olmadığı anlaşılmaktadır. Resimlerde renk, farklı tercihler doğrultusunda uygulanabilmektedir. İncelenen resimlerde vurgulanan renk sayısı 11 olarak belirlenmiş olup kullanılan renkler dışında bir renk vurgulanmamıştır. Savaş veya askeri mücadele denildiğinde "kan" görülmesi kaçınılmazdır. Ancak resimlerde kırmızı renk kullanılırken, bunlardan hiçbirisinin "kan" anlamına karşılık kullanılmadığı görülmüştür. Bu durumun resimleri inceleyecek küçük yaşta çocuklara olumsuz etki oluşturmaya neden olmayacağı anlaşılmaktadır.

İncelenen resimlerde fazla rengin kullanılması ve vurgulanması ile resimleri inceleyecek çocukların zihinsel anlamda olumlu yönde etkileneceği düşünülebilir. Resimlerde vurgulanan renkler ve ifade ettikleri anlamlar incelendiğinde ise;

- Beyaz: istikrarı, teslimiyeti, temizliği ve devamlılığı,
- Gri: ciddiyeti, hareketsizliği, yavaşlığı, önemi ve siyaha yakın olması asaleti,
- Kahverengi: toprağı, sessizliği, düzeni, sadeliği ve güveni,
- Kırmızı: savaşı, hareketi, cesareti, gücü, direnişi ve kazanılan zaferi,
- Mavi: dinginliği, huzuru, sakinliği ve bayrak ayrımı,
- Mor: korkuyu,
- Pembe: uyumlu olma, rahatlığı,
- Sarı: bir arada yaşamayı, toplumsallığı, güven, uyumu, özlemi ve hayata karşı rahat bir tutumu,
- Siyah: asaleti, gücü, tutkuyu
- Turuncu: dinamizm, umut, cesurluk, güç ve dikkat çekici özelliği,
- Yeşil: güven, denge, huzur, uyum doğanın, hayatın gücünü, zihinsel berraklığı, netliği, canlılık, hız, uyumu, uyumlu olmayı, yaşam, başarı ve yaratıcılığı,

ifade etme amacı ile vurgulandığı görülmüştür (Karataş, 2003; Özdemir, 2005; Koca ve Ko, 2008; Aktekin ve ark., 2011; Ünal, 2020; Dokumacı, 2020).

Savaş ve askeri mücadeleleri resimleyen görsellerin askeri üniformaları temsilen yeşil renkleri içermesi tahmin edilen kavramlardandır. Ancak incelenen resimlerde savaş ve askeri mücadeleler

anlatılması yanı sıra en fazla kullanılan yeşil renklerin genellikle huzur, güven ve denge anlamlarını vurguladığı görülmüştür (Dokumacı, 2020). Resimlerde en fazla kullanılan ikinci renk olan gri renk ise diploması ifadesini vurgulamıştır.

6. ÖNERİLER

Çocukların gelişimi açısından görsel ürünler önemlidir. Özellikle kültürel anlamda yaşanmış tarihi olayların aktarımında resimler tercih edilebilmektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilen araştırma sonucunda:

- Çocukları olumsuz biçimde etkileyebilecek tür, anlam ve renklerden kaçınılması,
- Çocukların zihinsel gelişimlerine katkı sunabilecek gölge türü efektlerin gerekli karelerde kullanımının sağlanması,
- Çocuklara yönelik sunulacak resimli kitapların incelemelerinde pedagoğ yanı sıra resim tekniklerinin incelenmesinin de zorunlu hale getirilerek onay sürecinin geliştirilmesi,
- Çocuklara hitaben hazırlanacak resimlerin renk ayrımlarının anlam ve kullanım dengesinin, baskı ve mürekkep kaynaklı sorunların engellenmesi,
- Resim konusu ile vurgu noktasının aynı doğrultuda olması

önerilmektedir. Bu öneriler doğrultusunda ortaya konulacak içeriklerin çocuklara olumlu katkı yapabileceği gibi başarılı resimlerin de ortaya çıkmasını sağlayacak, yayın süreçlerinin gelişmesini ve tercih edilirliliği arttıracakı düşünölmektedir.

KAYNAKÇA

- Aktekin D. B., Şimşek Y. & Kaplan B. (2011). Renklerin Duygular Üzerine Etkisi. *Maltepe Tıp Dergisi*, 3 (1), 31-33.
- Alves, A.L., de Giuli, M.R., Zitkus, E., & Paschoarelli, L.C. (2022), Color influence on the use satisfaction of kitchen utensils: An ergonomic and perceptual study. *International Journal of Industrial Ergonomics*, 90, <https://doi.org/10.1016/j.ergon.2022.103314>.
- Ateş, Ö.K. (2020). Resimde Gölgenin Kullanımı ve Burhan Doğançay'ın Yapıtlarında Gölge. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (26), 497-515.
- Ayaydın, A. (2011). Çocuk Gelişiminde Bir Oyun Olarak Sanat ve Resim, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (37), 303-316.
- Batchelor, K. E. (2017). Around the World in 80 Picture Books: Teaching Ancient Civilizations through Text Sets, *Middle School Journal*, 48 (1), 13-26, doi: 10.1080/00940771.2017.1243922.
- Bayırlı, A., Orkun, MA. & Bayırlı, S. (2019). Öğrenme Stilleri Modellerinin İncelenmesi, *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (1), 71-83.
- Bektaş, H. (2019), *Zafere Yürüyüş: 30 Ağustos*. Altın Kitaplar Yayınları, İstanbul.
- Canel, A.N. (2011). Çocuklar Neden Resim Çizer, *Sanat ve İnsan Dergisi*, 3, 1-6.
- Çelebi, M. (2019). Bir İtalyan Gazetecinin Kaleminden İzmir'in İşgali, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 19 (Özel Sayı: İzmir'in İşgali), 131-154.
- Chang, B., & Xu, R. (2019). Effects of Colors on Cognition and Emotions in Learning. *Technology, Instruction, Cognition and Learning*, 11 (4), 287-302.
- Demirdurak, B. (2022), *30 Ağustos 1922*. Gita Yayınları, İstanbul.
- Dilci, T. (2017), *Çocuk Resimlerini Okuyabilmek*, 2. Baskı, Eğitim Yayınevi, Konya.
- Dokumacı, M. (2020). Renklerin İnsan Yaşamındaki Etkileri ve Renklerin Tarih Boyunca Yolculuğu. *Takvim-i Vekayi*, 8 (2), 120-131.
- Engirmen, M. (2014), *30 Ağustos En Büyük Zafer*, 6. Baskı. Ankara: Engin Yayınevi.
- Giderer, B. (2017). Resim Sanatında Gölge. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6 (8), 73-92.
- Günay, D. (2008). Görsel Okuryazarlık Ve İmgenin Anlamlandırılması, *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi*, 1 (1), 1-29.
- Hosseini, S.F., & Ghabanchi, Z. (2022). What's in a Color? A neuropsycholinguistic study on the effect of colors on EEG brainwaves, immediate emotional responses, and English language vocabulary retention among Iranian young adults. *Journal of Neurolinguistics*, 63, <https://doi.org/10.1016/j.jneuroling.2022.101083>.
- Huchendorf, L. (2007). The effects of color on memory. *UW-L Journal of Undergraduate Research*, X, 1-4, <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.590.8217&rep=rep1&type=pdf> (Erişim Tarihi: 19.06.2022)
- Karataş, S. (2003). Öğretim Amaçlı Web Sayfası Tasarımında Renk Kullanımı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23 (2), 139-148.
- Koca, E. ve Ko, F. (2008). Çalışan Kadınların Giysi Seçimleri Ve Renk Tercihleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (24) , 171-200.
- Korkmaz, A.V. (2007), *Mustafa Kemal ve Ulusal Bağımsızlık Savaşı*, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Basımevi.
- Kreiser, K. (2018). *Atatürk* (D. Zaptçıoğlu, Çev.). 4. Baskı. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Larragueta, M. & Ceballos-Viro, I. (2018). What Kind of Book? Selecting Picture Books for Vocabulary Acquisition, *Reading Teacher*, 72 (1), 81-87, doi: 10.1002/trtr.1681.
- Miles, M.B. & Huberman, A.B. (1994). *An Expanded Sourcebook Qualitative data analysis*. Second Edition. Thousand Oaks. CA: Sage Publications, Inc.

- Oğuz, A. (2003). Afyon'da Yunan İşgali: Gazilerin Dilinden Kurtuluş Savaşı Ve Yunan Mezalimi, *Milli Folklor Dergisi*, 8 (58), 150-161.
- Özdemir, A. (2005). Tasarımda Renk Seçimini Etkileyen Kriterler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (2), 391-401.
- Papazian, G. (2021). Coloring Feelings: Concept Books Making and Remaking Racialized Color Meanings. *Children's Literature in Education*, 52 (3), 357-377, doi: 10.1007/s10583-020-09423-8.
- Pastoureau, M. (2005), *Mavi/Bir Rengin Tarihi* (İ.M. Uysal, Çev). İstanbul: İmge Kitabevi.
- Pastoureau, M. (2016), *Siyah: Bir Rengin Tarihi*, (M. Tufan, Çev). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Resmi Gazete (2001), Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete Tarihi: 08.11.2001, Sayısı: 24577, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5352&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 25.10.2022)
- Roser, N., Martinez, M., & Fowler-Amato, M. (2011). The power of picturebooks: Resources that support language and learning in middle grade classrooms. *Voices from the Middle*, 19(1), 24-31, <https://library.ncte.org/journals/vm/issues/v19-1/17173>.
- Safran, M. & Aktaş, Ö. (2012). Savaş ve Tarih, *Milli Eğitim Dergisi*, (196), 246-257.
- Sarısamam, S. ve Üçüncü, U. (2016). Arşiv Belgelerine Göre Büyük Taarruz, *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, (15); 269-310.
- Sayılır, B. (2014). 30 Ağustos Zafer Bayramı Kanunu, İlk Zafer Kutlaması ve Büyük Taarruz İle İlgili Bazı Bilgiler, *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ*, (16), 89-114.
- Sezer, A. (2020). Resim Sanatında Empresyonizmden Günümüze Mor Rengin Plastik Analizi . *AKRA Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 8 (22), 221-239.
- Spence, I., Wong, P., Rusan, M., & Rastegar, N. (2006). How Color Enhances Visual Memory for Natural Scenes. *Psychological Science*, 17(1), 1-6. <http://www.jstor.org/stable/40064341> (Erişim Tarihi: 22.08.2022)
- Tükelay, C. (2019). Prof. Dr. Ortaylı: Büyük Taarruz zaferi üstün bir kurmay savaşıdır, C. Tükelay (Ed.), Anadolu Ajansı. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/prof-dr-ortayli-buyuk-taarruz-zaferi-ustun-bir-kurmay-savasidir/1564611#> (Erişim Tarihi: 22.07.2022).
- Tuncel, B. (2020), *Atatürk ve 30 Ağustos Zaferinin İlk Kutlanması*. Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Tutumlu, R. (2019), *Okul Öncesi Çocuklarda Renklerin Kullanımı Ve Uygulanması Üzerine Bir Çalışma* (Yayınlanmış yüksek lisans tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Anabilim Dalı, Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Bilim Dalı, Konya.
- Ünal, Y. (2020). *Soyut Resimlerde Renk Etkilerinin İncelenmesi* (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kütahya.
- Volkan, V. D. & Itzkowitz, N. (2020). *Atatürk'ün Psikanalitik Biyografisi "Atatürk-Anatürk"*. S. Yağcı (Ed.). 3. Baskı. Ankara: Pusula Yayınevi.
- Webster, M.A., & Kay, P. (2012). Color Categories and Color Appearance. *Cognition*, 122 (3), 375-392, doi: 10.1016/j.cognition.2011.11.008.
- Yellice, G. (2018). İzmir'de Megali İdea'nın Son Günleri: 30 Ağustos 1922'den 15 Eylül 1922'ye Yunan Basınında "Küçük Asya Felaketi", *The Journal of Academic Social Science Studies*, (70), 503-530.
- Yüceer, S. (2008). Büyük Taarruz Sonrasında Yaşanan Dış Gelişmeler Ve Türk İngiliz Savaşının Çıkmamasında Tarafların Rolü, *U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (15), 379-394.
- Yukay Y. M., Canel, N. , Mutlu, N. , Yılmaz, S. & Çap, E. (2015). Okul Öncesi Çağdaki Çocukların "İyi" ve "Kötü" Kavram Algılarının Resim Analizi Yöntemiyle İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13 (29) , 271-303.
- Yusufoğlu, K. (2011). *Atatürk'ten Hatıralar-2: Askeri Deha*. İstanbul: Yılmaz Basım Yayın ve Dağıtım.